

УДК 378.6 : 78] : 792.54 (477.83-25)

DOI 10.34064/khnum2-1408

Кучер Л. І.

ORCID 0000-0002-2081-1770

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
майдан Конституції, 11/13, 61003, м. Харків, Україна

Діяльність оперної студії Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка як учбового підрозділу у 1970–90-ті рр.

АНОТАЦІЯ ■ Діяльність оперної студії Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка як учбового підрозділу у 1970–90-ті рр.

■ Стаття продовжує низку праць автора з вивчення історії освітньої діяльності в галузі оперного мистецтва в Україні. На основі архівних матеріалів відтворюються хронологія та особливості навчального процесу в оперній студії Львівської державної консерваторії (нині Львівської національної музичної академії) ім. М. В. Лисенка у важливий період становлення принципів її навчальної роботи з виховання оперного співака. Спираючись на власний багаторічний досвід педагога й дослідника, автор дає оціночні характеристики ролі кафедр солоспіву та оперної підготовки, задіяних у виховному процесі. Систематизовано матеріал з історії постановок оперної студії від її заснування до кінця минулого століття.

Робиться висновок, що такий навчальний підрозділ закладу вищої освіти, як оперна студія, має бути керованим кафедрою оперної підготовки, при цьому її діяльність має детально узгоджуватись із роботою кафедри сольного співу, педагоги якої є головними вихователями вокаліста. Недоліки, яких при цьому не уникнути, у такий спосіб переборюються завдяки розумному підходу до керування процесом оперної підготовки. ■ **Ключові слова:** оперна студія Львівської державної консерваторії, кафедра оперної підготовки, спектакль, сольний спів, співак-актор.

АННОТАЦИЯ ■ Деятельность оперной студии Львовской государственной консерватории им. Н. В. Лысенко как учебного подразделения в 1970–90-е гг. ■ Статья продолжает ряд работ автора по изучению истории образовательной деятельности в области оперного искусства в Украине. На основе архивных материалов воссоздаются хронология и особенности учебного процесса в оперной студии Львовской государственной консерватории (ныне Львовской национальной музыкальной академии) им. Н. В. Лысенко в важный период становления принципов её учебной работы по воспитанию оперного певца. Опираясь на собственный многолетний опыт педагога и исследователя, автор даёт оценочные характеристики роли кафедр сольного пения и оперной подготовки, задействованных в воспитательном процессе. Систематизирован материал по истории постановок оперной студии от её основания до конца прошлого века.

Делается вывод, что такое учебное подразделение высшего учебного заведения, как оперная студия, должно быть управляемо кафедрой оперной подготовки. При этом её деятельность необходимо детально согласовывать с работой кафедры сольного пения, педагоги которой являются главными воспитателями вокалиста. Недостатки, которые при этом неизбежны, таким способом преодолеваются благодаря разумному подходу к управлению процессом оперной подготовки. ■ **Ключевые слова:** оперная студия Львовской государственной консерватории, кафедра оперной подготовки, спектакль, сольное пение, певец-актёр.

ABSTRACT ■ Kucher L. I. Activity of the Opera Studio under Lviv State Conservatory named after M. V. Lysenko as a training subdivision in 1970–90s.

■ **Background.** This article continues a series of works by the author on the study of the history of educational activities in the field of opera art in Ukraine. On the basis of archival materials, the chronology and features of the educational process in the Opera Studio of the Lviv State Conservatory named after M. V. Lysenko (now the Lviv National Music Academy) are recreated in the important period of formation of the principles of studio working on the education of an opera singer. Relying on his own many years of experience as a teacher and a researcher, the author gives estimates of the role of the departments of solo singing and opera training of the Conservatory involved in the educational process.

The material on the history of the Opera Studio performances from its foundation to the end of the last century has been systematized.

The results of the study. From the time of the Opera Studio foundation under the Lviv State Conservatory named after M. V. Lysenko, the artistic oversight of this training subdivision was belonging the teachers of the Solo Singing Department. The lack of creative contact between two departments of the vocals faculty, the Solo Singing and the Opera Training Departments, was leading to the shortcomings in education of opera singers.

Due to the impossibility to cover all senior students with practical training in performances, they were engaged in fragments of opera in opera classes. To the end of 1973 the separate best pieces of the opera classes was shown several times, using different stages and concert venues. However, O. Hrytsak, who was appointed the Head of the department of Opera Training in the end of academic year 1973–74, resolved that the opera classes will only be focused on junior students of the Conservatory, as per curriculum. With his appointed the new round of Opera Studio's activity started.

Ukraine's Honored Arts Worker Oleksandr Hrytsak (1924–2001) joined to Opera Training Department in the position of senior lecturer. Prior to joining the Conservatory, O. Hrytsak worked as a conductor in Lviv Opera Theater, where he released tens of opera and ballet performances. He managed to establish a creative atmosphere in the teachers' team. When educating an actor singer, O. Hrytsak believed his main task is to teach him/her a self-guided work, since no further growth can be possible for a young musician without such a habit. While working at the studio, O. Hrytsak staged the numerous pieces of West European and national classics, having contributed a lot to popularization of modern music ("Anna Snegina" by V. Agafonnikov, "Mususi" by O. Taktakishvili, "The Dawns Here Are Quiet" by K. Molchanov...). In his article entitled "Both Vocalist and Actor" published in "Muzyka" ("Music") journal (1985, no. 4), the author displays his deep knowledge of modern education's focus on training of actor singers at opera training departments of higher musical schools. His belief that vocals students should not only master a spectrum of vocal and stage skills, but general culture as well, seems relevant to us. O. Grytsak recommended thorough elaboration of "Speech Culture", "Dance" and "Stage movement" curricula.

In 1977, a 5th-year student I. Kushpler (later People's Artist of Ukraine) was chosen to play the part of Don Giovanni in the opera by W. Mozart.

The performance was shown two times during the year with no further shows in the next year. This was a vivid example of how the absence of full-time soloist results in rare demonstration of opera performances of the Studio.

It educational practice of Lviv Opera Studio used to happen that working on some performance made it entirely impossible to work on other ones, though it was emphasized that the attainment of high results of operation requires increase in the number of performances. For example, in 1977, during rehearsals of “Ten Days That Shook the World” opera by M. Karminsky, wherein the students’ choir and Opera Studio orchestra participated, no performances were shown of the Studio. Sure, such a practice cannot be deemed a good training.

But as early as in academic year 1979–80, at the joint meetings of solo singing and opera training departments, their teachers expresses the opinion that the level of professional training in the Opera Studio grew considerably versus prior years. Fifteen performances were shown during that year, with “Nocturne” by M. Lysenko and “Sotnyk” by M. Verykivsky (conductor O. Hrytsak, director O. Huy) having been renewed. The repertoire continued extending with new pieces – “Zagrava” by A. Kos-Anatolsky, “Mususi” by O. Taktakishvili. Among that period’s prominent interpretations, one can mention the “Iphigenia in Tauris” by K. Stetsenko commemorating its author’s 100th jubilee, with further TV version release (1982). Since 1985, “Zaporozhets za Dunayem”, the opera by S. Hulak-Artemovsky returned to the studio’s repertoire. In 1989, the Opera Studio staged “Kupalo”, opera by A. Vakhnyanin, which is Western Ukraine’s first musical piece based on opera drama principle, as revised by M. Skoryk (conductor O. Hrytsak, stage director F. Strygun). The opera was chosen by the Studio to celebrate the 50th anniversary of Ukrainian lands’ reunion and Lviv State Conservatory foundation. The performance was broadcast on Ukrainian radio.

Being the leader of talented and experienced experts such as directors V. Dubrovsky, O. Huy, A. Lymerev, choirmaster M. Telishevsky, O. Hrytsak fruitfully conducted the education of young actors. Despite pecuniary burdens, each year the studio staged new performances, in which vocals students acquired their professional experience. He revived the studio’s activity, having tuned up the regular practical training of the vocal department students.

Summing it up, it is fair to say that O. Hrytsak’s management of the department allowed boosting discipline and regularity of training of opera singers and revived the Opera Studio under Lviv State Conservatory. However, the lack

of material resources (the need for the rental of premises for rehearsals, lack of singer staff for performances etc.) and creative misunderstandings between the departments of the Conservatory engaged in operatic training were becoming the cause of some flaws in the organization of the educating process of the opera singers. In the same time, one cannot but highlight such a positive factor in Lviv Opera Studio activity, as its constant addressing to the heritage of Ukrainian composers. ■ **Key words:** Opera Studio under Lviv State Conservatory, opera training department, actor singer, performance.

Від початку заснування оперної студії Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка творча ініціатива з її художнього керівництва була зосереджена в руках педагогів кафедри сольного співу. Відсутність творчого контакту між двома кафедрами вокального факультету, кафедрою оперної підготовки та кафедрою сольного співу, приводила до недоліків у виховній роботі з підготовки оперного співака.

У 1972–74 навчальних роках було показано тільки шість вистав оперної студії. Через неможливість охопити всіх студентів старших курсів виробничою практикою у виставах їх займали в уривках, що ставились в оперному класі. На зимовому показі роботи оперного класу в кінці 1973 р. були висунуті уривки з опер «Молода гвардія» Ю. Мейтуса, «Фауст» Ш. Гуно, «Чіо-чіо-сан» Дж. Пуччіні, пролог до «Казки про царя Салтана» М. Римського-Корсакова, «Віндзорські кумушки» О. Ніколаї, «Служанка-пані» Дж. Перголезі. На кафедрі винесли рішення окремі кращі роботи оперного класу показувати декілька разів, використовуючи можливість виступу на різних сценічних і концертних площадках. Однак, призначений в кінці 1973–74 навчального року завідуючим кафедрою оперної підготовки О. Грицак ухвалив, що оперний клас буде орієнтуватися тільки на студентів молодших курсів згідно з учбовим планом.

Диригент, заслужений діяч мистецтв України, професор *Олександр Теодорович Грицак* (1924–2001) багато років відіграв велику роль у вихованні оперних співаків у Львівській оперній студії. О. Грицак був зарахований на кафедру оперної підготовки на почат-

ку 1971–72 навчального року на посаду старшого викладача. До переходу в консерваторію працював у Львівському оперному театрі, де ним були підготовлені десятки оперних вистав і балетів – «Шукачі перлів» Ж. Бізе, «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Царева наречена» М. Римського-Корсакова, «Севільський цирульник» Дж. Россіні, «Таємний шлюб» Д. Чимарози, «Євгеній Онєгін» П. Чайковського, «Травіата» Дж. Верді... Вже в перший рік роботи О. Грицак виявив себе талановитим музикантом, активним членом кафедри з гарною перспективою, за характеристикою колег. Йому вдалося налагодити на кафедрі успішність, створити творчу атмосферу в педагогічному колективі. Виховуючи співака-актора, О. Грицак вважав своїм головним завданням навчити його самостійно працювати, бо без цього неможливе подальше творче зростання молодого музиканта. За роки праці в студії О. Грицак здійснив велику кількість постанов творів української, російської та західноєвропейської класики, багато зусиль доклав до популяризації сучасної музики – поставив «Анну Снегіну» В. Агафоннікова, «Мусусі» О. Тактакішвілі, «Зорі тут тихі» К. Молчанова... Своїми виступами в пресі О. Грицак сприяв популяризації діяльності Львівської оперної студії. Маються на увазі його статті в газеті «Культура і життя» (24.04.1983) «Починаємо зі студії» та журналі «Музика» (1985, № 4) «І вокаліст, і актор». В останній автор виявляє глибоке знання навчального процесу з підготовки співаків-акторів на кафедрах оперної підготовки музичних вузів. Його думка про те, що студенту-вокалісту треба оволодіти не тільки арсеналом вокально-сценічних засобів, а й загальною культурою, вважається нам дуже актуальною. О. Грицак рекомендує детально розробити програму з предметів «Культура мови», «Танець», «Сценічний рух», збільшивши кількість годин, і внести корективи, продиктовані часом.

До 30-річчя звільнення України від німецьких загарбників кафедру був запланований ряд святкових концертів з відповідною тематикою, підготовлених силами студентів, викладачів, хору і оркестру оперної студії. Така форма роботи дуже характерна для Львівської студії тих часів: друкуються кольорові афіші, займається багато часу для репетицій цих концертів. Насправді ж, здається, це зовсім зайві

зусилля викладачів, бо відривають і їх, і студентів від проходження практики в виставах оперної студії, від безпосередньої роботи з підготовки нових партій для свого професійного становлення.

У 1975–76 навчальному році студенти проходили практику у спектаклі оперної студії «Травіата» Дж. Верді (диригент О. Грицак, режисер О. Гай) та спектаклі оперного театру «Євгеній Онегін» П. Чайковського (диригент І. Лацанич, режисер В. Тітов). В ролі Онегіна виступив студент четвертого курсу І. Кушплер. В документах кафедри відзначається, що спектаклі «Травіати» (і в першому, і в другому семестрах) пройшли на «дуже низькому рівні». Режисеру-постановнику, в. о. професора О. Гаю було доручено допрацювати виставу. Професор сольного співу П. Кармалюк бачить причину сценічної безпорадності студентів у виставі в тому, що непрофесійно ведеться робота в оперному класі. Старший викладач І. Лацанич вважає основною причиною невдачі те, що випускники не володіють своїми головами. Тобто, кожна з кафедр у невдачах студентів обвинувачує іншу кафедру. Однак, в тому, що студенти не володіють своїм голосовим апаратом, винуваті, безумовно, їх педагоги з сольного співу. З іншого боку, невміння володіти стилями треба приписати викладачам кафедри оперної підготовки, які через обмеженість і однобічність репертуару студії не можуть навчити цьому своїх студентів.

В 1977 р. Львівська оперна студія здійснила сміливий експеримент – 10 січня відбулась прем'єра опери В. Моцарта «Дон Жуан» (диригент І. Лацанич, режисер В. Дубровський). Виставу було обрано з розрахунку на виконавця партії Дон Жуана – студента 5 курсу І. Кушплера, згодом, Народного артиста України і соліста Львівського оперного театру. В попередньому навчальному році він успішно дебютував в партії Онегіна в опері П. Чайковського. Весь перший семестр робота студії була зосереджена на постановці опери «Дон Жуан», в результаті – вистава пройшла за рік два рази, а в наступному році вже не поновлювалася. Це наочний приклад того, як через відсутність штату солістів вистави ідуть дуже рідко, тільки для виставлення екзаменаційних оцінок. Всього за 1976–77 навчальний рік пройшло сім вистав («Євгеній Онегін» і «Травіата»), що дуже мало для повноцінного навчання студентів. Через достатньо високу платню за оренду

приміщення студенти не мали необхідної кількості репетицій. Це призводило до того, що педагоги солоспіву, бачачи недостатню підготовку своїх учнів, самовільно знімали їх з роботи в студії.

Траплялося, що в студії робота над якоюсь виставою повністю виключала роботу над іншими, хоча з метою покращання навчального процесу вказувалось на необхідність збільшити кількість вистав, максимально використовуючи можливості орендованого приміщення (засіданні кафедри 30.06.1973). Так, 1977 р. під час підготовки Львівським оперним театром опери М. Кармінського «Десять днів, які потрясли світ», де приймав участь учбовий хор і оркестр оперної студії, вистави в оперній студії не йшли. Тільки в другому семестрі був показаний «Севільський цирюльник» Дж. Россіні і друга дія «Царевею нареченою» М. Римського-Корсакова. Безумовно, повноцінним навчанням таку практику вважати не можна (кількість вистав явно недостатня для виробничої практики).

Але вже в 1979–80 навчальному році на сумісних засіданнях кафедр сольного співу і оперної підготовки педагоги висловлювали думку, що рівень фахової підготовки в оперній студії значно виріс порівняно з минулими роками. Протягом цього учбового року пройшло 15 вистав, були поновлені «Ноктюрн» М. Лисенка і «Сотник» М. Вериківського (диригент О. Грицак, режисер О. Гай). Репертуар продовжує поповнюватись новими назвами – «Заграва» А. Кос-Анатольського, «Мусусі» О. Тактакішвілі і, нарешті, до 40-річчя Великої Перемоги – «Зорі тут тихі» К. Молчанова.

В 1979 р. студія відзначала 20-річчя свого існування. Святкували два вечори. В перший вечір йшла урочиста частина і відбувся концерт. В другий вечір показували «Севільського цирюльника», в якому сольні партії виконували провідні артисти оперного театру – Л. Божко, В. Лужецький, А. Ліннік, Р. Вітошинський, Н. Свобода. На цей час Львівська оперна студія випустила 120 вокалістів, 35 з яких відзначені високими почесними званнями.

Серед визначних прочитань цього періоду – «Іфігенія в Тавриді» К. Стеценка, приурочена до 100-річного ювілею її автора з подальшим створенням телеверсії (1982). З 1985 р. в репертуар студії знов увійшла опера С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм».

В 1989 р. було поставлено оперу А. Вахнянина «Купало» в редакції М. Скорика (диригент О. Грицак, режисер Ф. Стригун). Оперу студія обрала для святкування 50-річчя возз'єднання українських земель і створення Львівської державної консерваторії. «Купало» став першим на Західній Україні музично-сценічним твором, побудованим за принципом оперної драматургії. Автор відмовився від розмовних діалогів, замінивши їх розвиненими оперними формами. Патріотична ідея, волелюбні мотиви в значній мірі сприяли великому успіху постановки. Прем'єра відбулась 25 грудня 1989 р., була записана і транслювалась українським радіо.

Майже три десятиріччя заслужений діяч мистецтв України, професор О. Т. Грицак керував справою підготовки оперних співаків до професійної діяльності в театрі. Не дивлячись на матеріальні труднощі, студія щороку ставила нові спектаклі, в яких студенти-вокалісти набували професійного досвіду. Як завідуючий кафедрою оперної підготовки, О. Грицак зібрав навколо себе талановитих досвідчених фахівців – режисерів В. Дубровського, О. Гая, А. Лимерєва, хормейстера М. Телішевського, проводячи плідну роботу з акторського виховання молоді.

З метою популяризації української музики О. Грицак у якості диригента разом з режисером М. Лукавецьким 1993 р. поставили оперу Д. Січинського «Роксолана» – один з перших зразків оперного жанру на Західній Україні. Героїко-романтичний пафос, характерний для цієї опери, постановники, мабуть, відчували співзвучним сучасності. Не останню роль у виборі постановки «Роксолани» зіграла та обставина, що кращими її сторінками є чудові хори. Прем'єра опери відбулася 14 грудня і набула широкого резонансу у львівських аматорів музики і професіоналів.

В наступні роки Львівська оперна студія під керівництвом О. Грицака здійснила такі постановки: 26 травня 1993 р. – «Служниця-пані» Дж. Перголезі (реж. О. Гай); 29 березня 1995 р. – «Шукачі перлів» Ж. Бізе (реж. В. Дубровський); 21 лютого 1996 р. – «Таємний шлюб» Д. Чимарози (реж. І. Черниш); 24 травня 1997 р. – «Любовний напій» Г. Доніцетті (реж. В. Дубровський); 27 травня 1998 р. – «Севільський цирульник» Дж. Россіні (реж. А. Лимерєв).

Активну творчу діяльність розвинув і хор оперної студії, керований хормейстером М. Телішевським. Ним був підготовлений «Реквієм» В. Моцарта (прозвучав 24, 25 квітня 1998 р.) та концерт духовної музики.

Участь студентів у фестивалях, оглядах, конкурсах, за думкою викладачів оперної студії, допомагає художньому зростанню учнів, розширюючи їх творчий діапазон. І все це сприяє головному призначенню студії – вихованню співака-актора, підготовці його до виходу на професійну сцену. Саме тому Львівська оперна студія з 10 по 19 листопада 1992 р. приймала участь у фестивалі оперних вистав в Києві з оперою А. Вахнянина «Купало», а з 12 по 19 листопада 1997 р. – у фестивалі ім. Адама Дідури у м. Сяноку (Польща) з оперою Г. Доницетті «Любовний напій», «Реквіємом» В. Моцарта та концертом духовної музики.

Результатом плідної виховної роботи Львівської оперної студії стало те, що в Львівському академічному театрі опери і балету з 1990 р. працює багато вокалістів-випускників: М. Рудь (лауреат Міжнародного конкурсу), М. Загорулько (лауреат Міжнародного конкурсу), С. Годлевська (лауреат Міжнародного конкурсу), О. Юркевич, А. Бенюк, В. Войтко, Н. Кулигона. Випускник С. Магера (лауреат Міжнародного конкурсу) стає солістом Київської національної опери, А. Шкурган (лауреат Міжнародних конкурсів) – солістом Битомської опери (Польща), О. Бень – солістом оперного театру в м. Кошиці (Словакія).

В оперній студії проходили навчально-виробничу практику і студенти диригентського факультету Львівської консерваторії оперно-симфонічного профілю. З 1990 р. її випускники-диригенти працюють з рядом творчих колективів: В. Плоскіна, лауреат Національного конкурсу ім. С. Турчака (перша премія) – диригентом Київської національної опери і національного симфонічного оркестру; А. Смірнов – головним диригентом Волгоградського театру опери та балету; В. Гарбарук – диригентом Львівського академічного театру опери та балету; В. Бондаренко – диригентом Чернівецького симфонічного оркестру; А. Юркевич – диригентом Львівського академічного театру опери та балету; Я. Колесса – диригентом симфонічного оркестру

Львівської державної філармонії; Б. Геравенко – головним хормейстером Львівського академічного театру опери та балету; І. Догович – диригентом опери в м. Кошиці (Словакія); М. Криль, С. Черняк – стажуються в Українському Національному симфонічному оркестрі¹.

Підводячи підсумки, зауважимо, що з початку заснування творча ініціатива художнього керівництва Оперної студії Львівської державної консерваторії деякі роки зосереджувалась в руках педагогів кафедри сольного співу. Режисер О. Гай і диригент І. Лацанич, що керували кафедрою оперної підготовки значний час, були сумісниками, і це вже само по собі обмежувало їх діяльність. З тієї пори, як кафедру очолив О. Грицак, покращилась дисципліна і підвищилась регулярність виробничої практика студентів вокального факультету. О. Грицак значно пожвавив діяльність студії як студентського оперного театру. Але за умов постійної відсутності матеріальної бази (репетиційних приміщень, штату солістів) і функціонування студії як учбового підрозділу консерваторії, не завжди повноцінно вирішуються питання виховання оперних співаків (бувало, що дипломники екзаменувалися в уривках з опер або виступали у виставах занадто мало). З іншого боку, не можна не наголосити на такому позитивному факторі в роботі Львівської оперної студії, як постійне звернення до доробку українських композиторів.

Додаток

Репертуар оперної студії

Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка

16.11.1959 р.: – відкриття студії. Одноактні опери «Ноктюрн» М. Лисенка, «Сотник» М. Вериківського (дир. М. Лобанов, реж. О. Гай, Я. Гречнев), «Вечорниці» П. Ніщинського (дир. М. Лобанов, реж. О. Гай, Я. Гречнев).

15.03.1960 р.: «Алеко» С. Рахманінова (дир. М. Лобанов, реж. О. Гай).

---

¹ Дані наведені станом на висвітлюваний період. У майбутньому названі музиканти успішно продовжували свою кар'єру і в інших колективах, здобуваючи почесні звання й нагороди.

- 16.11.1960 р.: «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського в музичній редакції С. Людкевича (дир. М. Лобанов, реж. В. Шевченко).
- 16.10.1961 р.: «Викрадення з сералю» В. Моцарта (дир. М. Лобанов, реж. О. Гай).
- 20.11.1962 р.: «Тарас Бульба» М. Лисенка (дир. М. Лобанов, реж. О. Горчинський).
- 6.05.1963 р.: «Травіата» Дж. Верді (дир. М. Лобанов, реж. О. Гай).
- 21.05.1964 р.: «Царева наречена» М. Римського-Корсакова (дир. М. Лобанов, реж. В. Тітов).
- 11.05.1965 р.: «Чіо-чіо-сан» Дж. Пуччіні (дир. М. Лобанов, реж. В. Тітов).
- 6.12.1965 р.: «Тихий Дон» І. Дзержинського (дир. М. Лобанов, реж. О. Горчинський).
- 1966 р.: «Моцарт і Сальєрі» М. Римського-Корсакова (дир. І. Лацанич, реж. О. Гай).
- 13.03.1967 р.: «Заграва» А. Кос-Анатольського (дир. І. Лацанич, реж. В. Тітов).
- 3.10.1967 р.: монтаж опери «Жовтень» В. Мураделі (дир. Н. Плаксюк, реж. Р. Ашкіназі).
- 19.05.1970 р.: «Русалка» О. Даргомижського (дир. І. Юзюк, реж. В. Жовтюк).
- 25.11.1971 р.: «Євгеній Онегін» П. Чайковського (дир. Ю. Балух, реж. В. Тітов).
- 24.04.1972 р.: «Травіата» Дж. Верді (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).
- 11.12.1972 р.: «Мілана» Г. Майбороди (дир. Ю. Балух, реж. О. Гай).
- 20.05.1974 р.: «Севільський цирульник» Дж. Россіні (дир. О. Грицак, реж. В. Тітов).
- 24.11.1975 р.: «Травіата» Дж. Верді – поновлення вистави (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).
- 10.01.1977 р.: «Дон Жуан» В. Моцарта (дир. І. Лацанич, реж. В. Дубровський).
- 17.12.1978 р.: «Алеко» С. Рахманінова (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).
- 5.04.1979 р.: «Ноктюрн» М. Лисенка (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).
- 24.04.1980 р.: «Іоланта» П. Чайковського (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

12.01.1981 р.: «Заграва» А. Кос-Анатольського – поновлення вистави (дир. І. Лацанич, реж. В. Тітов).

2.04.1981 р.: «Пригоди шлюбної ночі» Ж. Оффенбаха (дир. і реж. І. Лацанич).

3.05.1982 р.: «Таємний шлюб» Д. Чимарози (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).

23.05.1982 р.: «Іфігенія в Тавриді» К. Стеценка (дир. І. Лацанич, реж. В. Тітов).

28.02.1983 р.: «Мусусі» О. Тактакішвілі (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

20.07.1983 р.: «Ноктюрн» М. Лисенка – поновлення вистави (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).

27.05.1984 р.: «Іоланта» П. Чайковського – поновлення вистави до 25-річчя оперної студії (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

8.04.1985 р.: «Зорі тут тихі» К. Молчанова (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).

29.05.1986 р.: «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).

30.05.1986 р.: «Травіата» Дж. Верді (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

25.02.1987 р.: «Алеко» С. Рахманінова (дир. О. Грицак, реж. В. Тітов).

25.12.1989 р.: «Купало» А. Вахнянина в редакції М. Скорика – до 50-річчя возз'єднання українських земель і утворення Львівської державної консерваторії (дир. О. Грицак, реж. Ф. Стригун).

26.05.1993 р.: «Служниця-пані» Дж. Перголезі (дир. О. Грицак, реж. О. Гай).

14.12.1993 р.: «Роксоляна» Д. Січинського (дир. О. Грицак, реж. М. Лукавецький).

29.03.1995 р.: «Шукачі перлів» Ж. Бізе (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

21.02.1996 р.: «Таємний шлюб» Д. Чимарози (дир. О. Грицак, реж. І. Черниш).

24.05.1997 р.: «Любовний напій» Г. Доніцетті (дир. О. Грицак, реж. В. Дубровський).

27.05.1998 р.: «Севільський цирульник» Дж. Россіні (дир. О. Грицак, реж. А. Лимерєв).

ЛІТЕРАТУРА

1. Львівський держ. архів, ФР-2056, оп. 1, спр. 376, спр. 415, спр. 541, спр. 634, спр. 678.
2. Мазепа Л., Мазепа Т. Шлях до музичної академії у Львові : у 2 т. Львів : СПОЛОМ, 2003. Т. 1. 28 с. Т. 2. 200 с.

REFERENCES

1. Lvisvskii derzh. arkhiv [Lviv State Archive]. Registr. fund-2056, inv. 1, cases no. 376, no. 415, no. 541, no. 634, no. 678 [in Ukrainian].
2. Mazepa, L. & Mazepa, T. *Shlyakh do muzychnoi akademii u Lvovi* [The path to the Musical Academy in Lviv], (vols. 1–2). Lviv: SPOLOM, 2003. Vol. 1, 288. Vol. 2, 200 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.12.2018 р.